

Reza ASLAN, *Bůh a jeho lidské dějiny*, Brno: Host, 2019, 315 s., překl. J. Tesla, ISBN 978-80-7577-796-6.

Autorem této knihy, nepochybně zajímavě pojaté i napsané, je iránsko-americký religionista, spisovatel, autor několika světových bestsellerů a televizních pořadů o náboženství. V úvodu ke své knize autor popisuje svůj vlastní vývoj představy Boha a je přesvědčen, že „malé děti – bez ohledu na to, odkud pocházejí nebo jak moc jsou věřící – nedokážou rozlišit Boha od lidí, pokud jde o jeho činy a chování. Bez výjimky ho popisují jako lidskou bytost s nadpřirozenými schopnostmi“. Autor knihy přiznává, že i jako starší měl tento obraz Boha, byť většinu svých dětských představ zapomněl, a konstatuje, že ačkoli jeho rodina nebyla nijak zvlášť zbožná, „náboženství a duchovno ho vždy fascinovaly“. Zdá se, že tato jeho introspekce spolu s jeho osobním přiznáním, že jako teenager přešel od „vražného islámu svých iránských rodičů“ k „zanícenému křesťanství svých amerických přátel“, je klíčem k jeho, poněkud zvláštnímu pojetí této v určitém ohledu nezvykle napsané knihy, která na první pohled vypadá jako velmi popularizované dějiny náboženství. Obsahem první části předmětné knihy jsou totiž převyprávěné biblické příběhy o Adamovi a Evě v ráji, tato část ovšem nese název *Vtělená duše*. Druhá část má název *Polidštěný Bůh* a poslední třetí část *Co je Bůh*. Jsou to tedy spíše úvahy o Bohu.

V předmětné knize skutečně nejde o populární výklad dějin náboženství nebo „dějin Boha“. Jejím cílem, jak píše sám autor, bylo podat výklad „polidštěného Boha“, který vyústil do výrazného panteismu Spinozova typu, takže autorovi nejde o ryze křesťansky pojatého Boha jako metafyzické bytosti, ale o „Boha čili přírodu“. Nicméně tam přece jenom „kus historie“ je, a to, jak opět říká sám autor, jsou „dějiny lidské spirituality“, jež slovy autora „odrážejí mou vlastní cestu víry od dítěte tíhnoucího k duchovnu, které si Boha představovalo jako starce s kouzelnými schopnostmi, přes oddaného křesťana, který ho vnímal jako dokonalou lidskou bytost, a přes muslima ponořeného do knih, který před křesťanstvím dával přednost ryzejšímu monoteismu islámu, k súfijci nucenému přiznat, že jediný způsob, jak přijmout myšlenku jediného věčného a nedělitelného Boha, je přestat rozlišovat mezi stvořitelem a tvorstvem ... Svět je sebevyjádřením Boha. Je to uskutečněná a prožitá Boží podstata“. Tato kniha je tedy spíše jakousi ontogenetickou psychologií náboženství autora, jehož vývoj, pokud bude přemýšlet dál, zřejmě není ještě zdaleka ukončen, avšak zatím rozhodně nepatří do kategorie křesťanství.

Milan Nakonečný
(TF JU, nakonecny@tf.jcu.cz)